EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.5.2023
COM(2023) 614 final

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Lettlands nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2023

{SWD(2023) 614 final}

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Lettlands nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2023

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken[1], särskilt artikel 5.2,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser[2], särskilt artikel 6.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241[3], genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten för återhämtning och resiliens ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av EU. I enlighet med europeiska planeringsterminens prioriteringar bidrar den till den ekonomiska och sociala återhämtningen och till genomförandet av hållbara reformer och investeringar, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom EU och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det högsta ekonomiska bidraget per medlemsstat inom ramen för faciliteten för

[1] EGT L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUT L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

återhämtning och resiliens uppdaterades den 30 juni 2022, i enlighet med artikel 11.2 i förordning (EU) 2021/241.

(2) Den 22 november 2022 antog kommissionen 2023 års årliga översikt över hållbar tillväxt[4], vilket utgjorde starten på 2023 års europeiska planeringstermin. Den 23 mars 2023 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i översikten kring de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. Den 22 november 2022 antog kommissionen, på grundval av förordning (EU) nr 1176/2011 även 2023 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Lettland var en av de medlemsstater som kunde påverkas eller riskerade att påverkas av obalanser och skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Den 24 februari 2023 antog kommissionen också ett yttrande om 2023 års utkast till budgetplan för Lettland. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet, som Europeiska rådet godkände den 23 mars 2023 och rådet antog den 16 maj 2023, liksom förslaget till 2023 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som rådet antog den 13 mars 2023.

(3) EU:s ekonomier uppvisar visserligen en anmärkningsvärd resiliens, men den geopolitiska situationen har fortfarande en negativ påverkan. EU står fullt solidariskt med Ukraina och därmed är EU:s ekonomiska och sociala agenda inriktad på att på kort sikt minska de negativa effekterna av energichocker, både för utsatta hushåll och företag, och på att på medellång sikt fortsätta satsningarna på den gröna och den digitala omställningen, stödja en hållbar tillväxt för alla, skydda makroekonomisk stabilitet och öka resiliensen. Den är också starkt inriktad på att öka EU:s konkurrenskraft och produktivitet.

(4) Den 1 februari 2023 lade kommissionen fram meddelandet *En industriplan i den gröna given för nettonollåldern*[5] för att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri och stödja en snabb omställning till klimatneutralitet. Planen kompletterar de pågående insatserna inom ramen för den europeiska gröna given och REPowerEU. Målet med planen är att skapa bättre förutsättningar för att utöka EU:s tillverkningskapacitet vad gäller den nettonollteknik och de nettonollprodukter som behövs för att EU:s ambitiösa klimatmål ska uppnås, och även att säkerställa tillgång till relevanta kritiska råvaror, bland annat genom att diversifiera anskaffningen, exploatera geologiska resurser på lämpligt sätt i medlemsstaterna och maximera återvinningen av råvaror. Planen bygger på fyra pelare: ett förutsebart och förenklat regelverk, snabbare tillgång till finansiering, ökad kompetens och öppen handel för resilienta leveranskedjor. Den 16 mars 2023 lade kommissionen också fram meddelandet *EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030*[6], som är uppbyggt kring nio ömsesidigt förstärkande faktorer med målet att arbeta för ett tillväxtfrämjande regelverk. I meddelandet fastställs politiska prioriteringar i syfte att aktivt säkerställa strukturella förbättringar, välfokuserade investeringar och regleringsåtgärder för EU:s och dess medlemsstaters konkurrenskraft på lång sikt. Rekommendationerna nedan bidrar till att hantera dessa prioriteringar.

(5) Europeiska planeringsterminen 2023 fortsätter att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens. Ett fullständigt genomförande av

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

återhämtnings- och resiliensplanerna är fortfarande viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna behandlar alla eller en betydande del av de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats på senare år. De landsspecifika rekommendationerna från 2019, 2020 och 2022 är dessutom lika relevanta för återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241.

(6) REPowerEU-förordningen[7] antogs den 27 februari 2023 och målet är att snabbt fasa ut EU:s beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta kommer att bidra till energitrygghet och diversifiering av EU:s energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Med förordningen får medlemsstaterna möjlighet att lägga till ett nytt REPowerEU-kapitel i sina nationella återhämtnings- och resiliensplaner för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås. Dessa kommer också att bidra till att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri enligt vad som anges i industriplanen i den gröna given för nettonollåldern, och till att hantera de energirelaterade landsspecifika rekommendationer som utfärdats till medlemsstaterna 2022 och, i förekommande fall, 2023. Med REPowerEU-förordningen införs en ny kategori icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd som görs tillgängligt för medlemsstaterna för att de ska kunna finansiera nya energirelaterade reformer och investeringar inom ramen för sina återhämtnings- och resiliensplaner.

(7) Den 8 mars 2023 antog kommissionen ett meddelande med finanspolitisk vägledning för 2024. Det syftar till att stödja utarbetandet av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram och därigenom stärka samordningen av politiken[8]. Kommissionen erinrade om att stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul kommer att avaktiveras i slutet av 2023, och efterlyste en finanspolitik under 2023–2024 som säkerställer en hållbar skuldsättning på medellång sikt och ökar den potentiella tillväxten på ett hållbart sätt. Medlemsstaterna uppmanades att i sina stabilitets- och konvergensprogram för 2023 ange hur deras finanspolitiska planer kommer att säkerställa att referensvärdet för underskottet på 3 % av BNP respekteras liksom en realistisk och kontinuerlig skuldminskning, eller att skulden ligger kvar på försiktiga nivåer på medellång sikt. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att fasa ut de nationella finanspolitiska åtgärder som införts för att skydda hushåll och företag mot energiprischocker, med början med de minst riktade åtgärderna. Kommissionen angav att om det skulle behövas en förlängning av stödåtgärderna på grund av ett förnyat energipristryck bör medlemsstaterna, i högre grad än vad som gjorts tidigare, rikta sådana åtgärder till utsatta hushåll och företag. Kommissionen föreslog att de finanspolitiska rekommendationerna skulle kvantifieras och differentieras och formuleras utifrån primära nettoutgifter så som föreslagits i dess meddelande om riktlinjer för en reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning[9]. Alla medlemsstater rekommenderades att fortsätta att skydda nationellt finansierade investeringar och säkerställa att faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel används

[7] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

på ett ändamålsenligt sätt, särskilt mot bakgrund av målen för den gröna och den digitala omställningen och resiliensen. Kommissionen angav att den kommer att föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott under våren 2024 på grundval av utfallet för 2023, i enlighet med gällande lagstiftning.

(8) Den 26 april 2023 lade kommissionen fram lagstiftningsförslag om en övergripande reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning. Huvudsyftet med förslagen är att säkerställa en mer hållbar offentlig skuldsättning och att främja en hållbar tillväxt för alla genom reformer och investeringar. Förslagen är tänkta att ge medlemsstaterna större kontroll över utformningen av sina medelfristiga planer, samtidigt som det införs en striktare ordning för efterlevnadskontroll för att säkerställa att medlemsstaterna faktiskt fullgör de åtaganden som de gjort i sina medelfristiga finans- och strukturpolitiska planer. Målet är att slutföra lagstiftningsarbetet 2023.

(9) Den 30 april 2021 lämnade Lettland in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 bedömt återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 13 juli 2021 antog rådet sitt beslut om godkännande av bedömningen av återhämtnings- och resiliensplanen för Lettland[10]. Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen fattar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 om att Lettland på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt får delmål och mål som tidigare uppnåtts inte ha upphävts.

(10) Den 25 april 2023 lämnade Lettland in sitt nationella reformprogram för 2023 och den 17 april 2023 sitt stabilitetsprogram för samma år, i enlighet med artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1466/97. De båda programmen har bedömts samtidigt för att deras inbördes kopplingar ska kunna beaktas. I enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241 ska Lettlands halvårsvisa rapporter om framstegen avseende målen i återhämtnings- och resiliensplanen också återspeglas i 2023 års nationella reformprogram.

(11) Den 24 maj 2023 offentliggjorde kommissionen 2023 års landsrapport för Lettland[11]. Den innehöll en bedömning av hur väl Lettland hade lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2022, och en utvärdering av landets genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Utifrån denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar. I landsrapporten behandlades också Lettlands framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med att uppnå EU:s överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning, och även framstegen med att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling.

---

[10] Rådets genomförandebeslut av den 13 juli 2021 om godkännande av bedömningen av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan (ST 10157/21; ST 10157/21 ADD 1; ST 10157/21 ADD 1 COR 1).

[11] SWD(2023) 614 final.

(12) Kommissionen har gjort en fördjupad granskning av Lettland enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1176/2011 och offentliggjorde resultatet den 24 maj 2023[12]. Kommissionen drog slutsatsen att Lettland inte har makroekonomiska obalanser. I synnerhet är sårbarheterna i fråga om extern utlåning och bostäder fortsatt små. Riskerna för konkurrenskraften är relevanta, men förefaller överlag vara under kontroll under den närmaste framtiden. Underskottet i bytesbalansen har på senare tid ökat i stor skala, men det förväntas minska betydligt i år och ytterligare under 2024. Lettlands finansiella nettoutlandsställning, som har förbättrats markant under det senaste årtiondet, förväntas förbli i stort sett stabil. Trots detta riskerar inflationen och lönetrycket, om de håller i sig, att göra Lettland mindre konkurrenskraftigt, särskilt som kärninflationen ligger långt över genomsnittet i euroområdet. Bostadsprisökningarna har spätts på den senaste tiden, men övervärderingen av bostadspriserna verkar inte vara betydande. Dessutom saktade bostadsprisökningarna ner i slutet av 2022, bolånemarknaden har varit svag och hushållens skuldsättning är begränsad och håller på att minska i förhållande till hushållens inkomster. Lettland står inför omfattande strukturella ekonomiska utmaningar på grund av den minskade tillgången på arbetskraft, vilket har lett en snabb ökning av enhetsarbetskostnaderna och riskerar att skada konkurrenskraften på medellång sikt. Den politiska situationen är på det hela taget gynnsam, även om det kan behövas vissa ytterligare ansträngningar för att ta itu med riskerna i samband med de sårbarheter som konstaterats. I detta hänseende är det viktigt att vidta åtgärder för att trygga konkurrenskraften, däribland åtgärder för att öka kvaliteten och kvantiteten på arbetskraftsutbudet. En förkortning av bygglovsförfarandet skulle bidra till att öka utbudet av bostäder och förbättra situationen på bostadsmarknaden.

(13) Enligt uppgifter som validerats av Eurostat[13] minskade Lettlands offentliga underskott från 7,1 % av BNP 2021 till 4,4 % 2022, medan den offentliga bruttoskulden minskade från 43,7 % av BNP i slutet av 2021 till 40,8 % i slutet av 2022. Den 24 maj 2023 publicerade kommissionen fram en rapport enligt artikel 126.3 i EUF-fördraget[14]. Rapporten behandlade Lettlands budgetläge utifrån det faktum att dess offentliga underskott 2022 överskred fördragets referensvärde på 3 % av BNP. I rapporten slogs det fast att underskottskriteriet inte var uppfyllt. I linje med meddelandet av den 8 mars 2023[15] föreslog kommissionen inte att några nya förfaranden vid alltför stora underskott skulle inledas våren 2023. Kommissionen meddelade emellertid att den skulle föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott våren 2024, på grundval av utfallet för 2023. Lettland bör ta hänsyn till detta när landet verkställer sin budget för 2023 och förbereder utkastet till budgetplan för 2024.

(14) Saldot i de offentliga finanserna har påverkats av de finanspolitiska åtgärder som har antagits för att mildra energiprishöjningarnas ekonomiska och sociala effekter. Under 2022 återfanns bland dessa utgiftshöjande åtgärder kostnadskompensation för uppvärmning (baserad på använd energikälla) och sänkningar av hushållens elräkningar, månatliga förmåner till utsatta hushåll och barnfamiljer samt tidigarelagd indexuppräkning av pensioner, bidrag till energiintensiva företag och kompensation

[12] SWD(2023) 636 final.

[13] Eurostats euroindikatorer 47/2023, 21.4.2023.

[14] COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

[15] COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

för de ökade elkostnaderna till företag. Kommissionen uppskattar nettobudgetkostnaden för dessa åtgärder till 1,5 % av BNP 2022. Saldot i de offentliga finanserna har också påverkats av budgetkostnaderna för tillfälligt skydd för fördrivna människor från Ukraina, som beräknas uppgå till 0,2 % av BNP 2022. Samtidigt sjönk den uppskattade kostnaden för tillfälliga krisåtgärder i samband med covid-19 till 1,2 % av BNP 2022, från 5,0 % 2021.

(15) Den 18 juni 2021 rekommenderade rådet Lettland[16] att under 2022 vidmakthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens, samt att upprätthålla nationellt finansierade investeringar. Rådet rekommenderade också Lettland att hålla ökningen av nationellt finansierade löpande utgifter under kontroll.

(16) Enligt kommissionens beräkningar var den finanspolitiska inriktningen[17] under 2022 neutral, med 0,0 % av BNP, vilket var lämpligt mot bakgrund av den höga inflationen. Såsom rådet rekommenderat fortsatte Lettland att stödja återhämtningen genom investeringar finansierade av faciliteten för återhämtning och resiliens. De utgifter som finansierades med bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel uppgick till 1,1 % av BNP 2022 (1,3 % av BNP 2021). På grund av kapacitetsbegränsningar och stigande byggpriser försenades vissa investeringar som finansierades med bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel under 2022, vilket var orsaken till de något lägre utgifterna. Nationellt finansierade investeringar gav ett kontraktivt bidrag på 1,2 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen[18]. Lettland upprätthöll därmed inte de nationellt finansierade investeringarna, vilket inte är i linje med rådets rekommendation. Samtidigt gav ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (exklusive nya åtgärder på inkomstsidan) ett kontraktivt bidrag på 0,3 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen. Lettland höll därmed ökningen av nationellt finansierade löpande utgifter under kontroll.

(17) Det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna i stabilitetsprogrammet är försiktigt för 2023 och därefter. Regeringen beräknar att BNP i fasta priser kommer att stagnera 2023 och öka med 2,0 % 2024. Som jämförelse förutspås i kommissionens vårprognos 2023 en högre real BNP-tillväxt på 1,4 % 2023 och 2,8 % 2024, vilket återspeglar införandet av nya uppgifter jämfört med

---

16 Rådets rekommendation av den 18 juni 2021 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2021, EUT C 304, 29.7.2021, s. 63.

17 Den finanspolitiska inriktningen mäts som förändringen i primära utgifter (diskretionära åtgärder på inkomstsidan ej inräknade), exklusive covid-19-relaterade tillfälliga krisåtgärder men inbegripet utgifter som finansieras genom icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel, i förhållande till den potentiella tillväxten på medellång sikt. Mer information finns i ruta 1 i de statistiska tabellerna över de offentliga finanserna.

18 Detta kontraktiva bidrag beror främst på de minskade utgifterna för investeringsprojekt som samfinansieras med EU-medel, vilket även påverkade den nationella utvecklingen i fråga om samfinansiering (särskilt på den lokala förvaltningsnivån). Det beror även på överföringen av militär utrustning till Ukraina, som registreras som en negativ fast bruttoinvestering som kompenseras genom en kapitalöverföring.

Samtidigt gav andra nationellt finansierade kapitalutgifter ett kontraktivt bidrag på 1,7 procentenheter av BNP. Ökningen av de övriga kapitalutgifterna förklaras till stor del av två faktorer: inrättande av naturgasreserver för att trygga den nationella energiförsörjningen samt leverans av militär utrustning till Ukraina.

stabilitetsprogrammet, närmare bestämt reviderade uppgifter dels om BNP-tillväxten 2022, dels om snabbstatistiken för första kvartalet 2023. Båda dessa revideringar resulterade i att BNP-tillväxten blev högre än vad som tidigare väntats. Nominellt sett ligger dock BNP-tillväxten i de båda prognoserna närmare varandra, med en förväntad tillväxt på 11,7 % respektive 5,5 % 2023 och 2024 i stabilitetsprogrammet och en tillväxtprognos från kommissionens sida på 10,5 % respektive 5,6 % för samma år.

(18) I 2023 års stabilitetsprogram förväntar sig regeringen att det offentliga underskottet kommer att minska till 4,0 % av BNP 2023. Anpassningen av underskottet 2023 återspeglar främst utvecklingen i fråga om utgifter. Utfasningen av de flesta pandemirelaterade stödåtgärder förväntas minska underskottet. Planeringen för 2023 omfattar inte heller något engångsbelopp såsom det som gick till att inrätta en nationell gasreserv 2022. Dessa besparingar kommer delvis att uppvägas av utgiftsåtgärder i 2023 års budgetpaket, bland annat en löneökning för personal inom offentlig förvaltning och hälso- och sjukvård, högre löpande utgifter för hälso- och sjukvård, vetenskap, forskning och högre utbildning samt ett omfattande offentligt investeringspaket för försvar och inre säkerhet. Dessutom förväntas högre utgifter för pensioner och ersättningar till följd av högre indexeringskoefficienter. Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten sjunka från 40,8 % i slutet av 2022 till 39,6 % i slutet av 2023. I kommissionens vårprognos 2023 förutspås ett offentligt underskott på 3,8 % av BNP för 2023. Det är i linje med det beräknade underskottet i stabilitetsprogrammet. Enligt kommissionens vårprognos 2023 väntas en något högre offentlig skuldkvot på 39,8 % i slutet av 2023.

(19) Saldot i de offentliga finanserna 2023 förväntas fortsätta att påverkas av de åtgärder som antagits för att mildra energiprishöjningarnas ekonomiska och sociala effekter. Det rör sig huvudsakligen om åtgärder som förlängts från 2022. Nettobudgetkostnaden för stödåtgärderna beräknas i kommissionens vårprognos 2023 uppgå till 1,0 % av BNP 2023[19]. Merparten av 2023 års åtgärder verkar inte vara inriktade på de mest utsatta hushållen eller företagen och bevarar inte fullt ut prissignalen för att minska efterfrågan på energi och öka energieffektiviteten. Till följd av detta beräknas i kommissionens vårprognos 2023 de riktade stödåtgärder som ska beaktas vid bedömningen av efterlevnaden av rekommendationen för 2023 uppgå till 0,1 % av BNP 2023 (jämfört med 0,5 % av BNP 2022). Budgetkostnaden för tillfälligt skydd för fördrivna människor från Ukraina förväntas öka med 0,1 procentenheter av BNP jämfört med 2022. Slutligen förväntas saldot i de offentliga finanserna 2023 att gynnas av utfasningen av de tillfälliga krisåtgärderna i samband med covid-19, som uppgår till 1,2 % av BNP.

(20) Den 12 juli 2022 rekommenderade rådet[20] Lettland att vidta åtgärder för att under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken[21], med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Lettland bör vara redo att

19 Denna siffra motsvarar de årliga budgetkostnaderna för dessa åtgärder, inbegripet löpande inkomster och utgifter liksom – i förekommande fall – åtgärder avseende kapitalutgifter.

20 Rådets rekommendation av den 12 juli 2022 om Lettlands nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2022, EUT C 334, 1.9.2022, s. 112.

21 Enligt kommissionens vårprognos 2023 beräknas Lettlands potentiella produktionstillväxt på medellång sikt (10-årigt genomsnitt), som används för att mäta den finanspolitiska inriktningen, uppgå till 11,5 % i nominella termer.

anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Lettland rekommenderades även att öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel.

(21) I sin vårprognos 2023 förutser kommissionen en expansiv finanspolitisk inriktning (– 0,9 % av BNP) 2023, i en situation med hög inflation. Detta följer på en neutral finanspolitisk inriktning 2022 (0,0 % av BNP). Ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (ej inräknat diskretionära åtgärder på inkomstsidan) under 2023 beräknas ge ett expansivt bidrag på 0,5 % av BNP till den finanspolitiska inriktningen. Här ingår den minskade kostnaden för riktade stödåtgärder för de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna med 0,4 % av BNP. Beräkning omfattar även de ökade kostnaderna för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna människor från Ukraina (0,1 % av BNP). Det expansiva bidraget från nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter beror därför inte på det riktade stödet till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Den expansiva ökningen i nationellt finansierade primära löpande utgifter (ej inräknat diskretionära åtgärder på inkomstsidan) drivs av utgiftsåtgärder som ingår i 2023 års budgetpaket, såsom löneökningar för personal inom förvaltning och hälso- och sjukvård, ytterligare löpande utgifter för finansiering av onkologi, vetenskap och forskning och andra diskretionära löpande utgifter för den nationella förvaltningen samt högre utgifter för pensioner och ersättningar. Sammanfattningsvis kan det konstateras att den förväntade ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter inte är i linje med rådets rekommendation. Utgifter som finansieras med bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel beräknas uppgå till 2,2 % av BNP 2023, medan nationellt finansierade investeringar beräknas ge ett expansivt bidrag till den finanspolitiska inriktningen på 1,0 procentenheter[22]. Lettland planerar därför att finansiera ytterligare investeringar genom faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel, och de nationellt finansierade investeringarna förväntas upprätthållas. Landet planerar att finansiera offentliga investeringar för den gröna och den digitala omställningen och energitrygghet, bland annat inköp av elfordon för kollektivtrafik, ökad energieffektivitet i flerfamiljshus och affärsfastigheter, modernisering av näten för överföring och distribution av el, förstärkning av räddningstjänstens insatskapacitet, centralisering av styrningen av digitala plattformar och system i den offentliga sektorn, utveckling av digitala färdigheter och digitalisering av processer i företag, utveckling av bredbandsinfrastrukturen samt insatser för digitalisering i utbildningssektorn. Dessa investeringar finansieras till stor del genom faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel.

(22) Enligt stabilitetsprogrammet förväntas det offentliga underskottet minska till 2,5 % av BNP 2024. Minskningen 2024 beror främst på utfasningen av stödåtgärder för att mildra effekterna av höga energipriser, avsaknaden av löpande utgifter i samband med covid-19-pandemin och avslutandet av investeringar för att stödja återhämtningen från pandemin under 2023. Enligt programmet väntas den offentliga skuldkvoten öka något, till 39,7 % i slutet av 2024. Baserat på de politiska åtgärder som var kända vid

[22] Andra nationellt finansierade kapitalutgifter beräknas ge ett kontraktivt bidrag på 1,7 procentenheter av BNP. Det beror på att kommissionens prognos för 2023 inte omfattar inrättande av naturgasreserver för energitrygghet och militärt stöd till Ukraina.

prognosens brytdatum räknar man i kommissionens vårprognos 2023 med ett offentligt underskott på 2,7 % av BNP 2024. Detta är i linje med det beräknade underskottet i programmet. I kommissionens vårprognos 2023 förutspås en högre offentlig skuldkvot på 40,5 % i slutet av 2024, främst beroende på en lägre BNP i löpande priser.

(23) Enligt stabilitetsprogrammet ska samtliga energistödsåtgärder fasas ut under 2024. Kommissionen räknar också med en fullständig utfasning av energistödsåtgärderna under 2024. Detta bygger på antagandet att det inte blir några nya energiprishöjningar.

(24) I rådets förordning (EG) nr 1466/97 efterlyses en årlig förbättring av det strukturella budgetsaldot för att uppnå det medelfristiga målet med 0,5 % av BNP som riktmärke[23]. Med hänsyn till den finanspolitiska hållbarheten[24] och behovet av att minska underskottet till mindre än referensvärdet på 3 % av BNP, skulle det vara lämpligt att förbättra det strukturella saldot med minst 0,5 % av BNP för 2024. För att säkerställa en sådan förbättring bör ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter[25] 2024 inte överstiga 3,0 %, såsom återspeglas i denna rekommendation. Detta kommer också att bidra till att minska kärninflationen, som ligger långt över genomsnittet i euroområdet, och som kan leda till minskad konkurrenskraft om den håller i sig. Samtidigt bör de återstående energistödsåtgärderna (som kommissionen för närvarande uppskattar till 1,0 % av BNP 2023) fasas ut, med hänsyn till utvecklingen på energimarknaden och med början i de minst riktade åtgärderna. De därav följande besparingarna bör sedan användas för att minska det offentliga underskottet. Enligt kommissionens beräkningar skulle detta leda till en ökning av de primära nettoutgifterna som är lägre än den rekommenderade högsta ökningstakten för 2024. Enligt kommissionens vårprognos 2023 är dessutom ökningen av de nationellt finansierade primära löpande nettoutgifterna 2023 inte i linje med rådets rekommendation. Om detta bekräftas skulle en mindre ökning av de primära nettoutgifterna 2024 vara lämplig.

(25) Om man antar att politiken förblir oförändrad förutspås i kommissionens vårprognos 2023 att de nationellt finansierade primära nettoutgifterna kommer att öka med 1,3 % under 2024, vilket ligger under den rekommenderade ökningsnivån.

(26) Enligt programmet förväntas de offentliga investeringarna öka, från 5,5 % av BNP 2023 till 6,1 % av BNP 2024. Det återspeglar både större nationellt finansierade investeringar och större EU-finansierade investeringar, bland annat genom faciliteten för återhämtning och resiliens.

(27) I stabilitetsprogrammet beskrivs den finanspolitiska kursen på medellång sikt fram till 2026. Enligt programmet förväntas det offentliga underskottet minska till 2,2 % av BNP 2025 och till 0,7 % 2026. Det offentliga underskottet förväntas därför minska till under 3 % av BNP 2024 och ligga kvar under 3 % av BNP under programperioden.

---

[23] Se artikel 5 i rådets förordning (EG) nr 1466/97, där det också krävs en anpassning på mer än 0,5 % av BNP för medlemsstater som har en offentlig skuld som överstiger 60 % av BNP eller som står inför mer betydande risker när det gäller hållbar skuldsättning.

[24] Kommissionen uppskattade att Lettland skulle behöva en genomsnittlig årlig ökning på 0,0 procentenheter av det strukturella primärsaldot som andel av BNP för att säkerställa att den offentliga skulden hålls på en sund nivå på medellång sikt. Denna uppskattning byggde på kommissionens höstprognos 2022. Utgångspunkten för uppskattningen var det beräknade offentliga underskottet och den offentliga skulden för 2024, där man antog att energistödsåtgärderna skulle upphöra 2024.

[25] Primära nettoutgifter definieras som nationellt finansierade utgifter netto efter diskretionära åtgärder på inkomstsidan och exklusive ränteutgifter och konjunkturberoende arbetslöshetsutgifter.

Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten minska från 39,7 % i slutet av 2024 till 38,9 % i slutet av 2026.

(28) Lettlands skatteintäkter som andel av BNP är avsevärt lägre än EU-genomsnittet, vilket begränsar tillhandahållandet av offentliga tjänster, särskilt på områdena hälso- och sjukvård och socialt skydd. Kapital och egendom är relativt underbeskattade jämfört med EU-genomsnittet, och här finns potential att öka skatteintäkterna. Lettlands skatteintäkter från arbete är dessutom relativt låga, trots de relativt höga skattesatserna, vilket tyder på att fortsatta ansträngningar krävs för att förbättra efterlevnaden av skattereglerna och ta itu med den svarta ekonomin. Fattigdomen och ojämlikheten förblir höga, särskilt på grund av de låga utgifterna för socialt skydd. Det sociala skyddsnätets tillräcklighet har förbättrats, men risken för fattigdom eller social utestängning är fortfarande hög, särskilt för de mest utsatta. Risken för fattigdom eller social utestängning bland äldre är den högsta i EU (45,9 % jämfört med 19,5 % i EU 2021) och är fortsatt mycket hög även för personer med funktionsnedsättning (41,2 % jämfört med 29,7 % i EU 2021). Tillgången till och kvaliteten på individuella behovsbaserade sociala tjänster är fortfarande en utmaning på grund av bristen på socialarbetare och deras stora arbetsbörda samt skillnaderna mellan kommunerna. Systemet för långvarig vård och omsorg är fragmenterat, med begränsade framsteg i övergången från institutionsvård till hemtjänst och samhällsbaserade tjänster. Det råder brist på subventionerat boende på grund av den otillräckliga långsiktiga finansieringen. De offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård som andel av BNP är låga jämfört med EU-genomsnittet, och enligt de medelfristiga budgetplanerna förväntas de minska, närmare bestämt från 5,6 % av BNP 2022 till 3,6 % 2026 enligt 2023 års stabilitetsprogram. Detta är också betydligt lägre än den nödvändiga offentliga finansiering av hälso- och sjukvården på 6 % av BNP 2027 som anges i riktlinjerna för folkhälsopolitiken 2021–2027. Denna minskning beror visserligen främst på att det tillfälliga covid-19-stödet gradvis fasas ut, men det saknas också planer för hållbar finansiering av hälso- och sjukvård. Lettland står dessutom inför en brist på hälso- och sjukvårdspersonal, särskilt sjuksköterskor. Tillgången till hälso- och sjukvård på lika villkor och i tid är därför begränsad.

(29) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till samma förordning ska återhämtnings- och resiliensplanen omfatta ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast 2026. Genomförandet av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan är på god väg. Lettland har lämnat in en betalningsansökan som motsvarar 9 delmål och som resulterar i en total utbetalning på 201 miljoner EUR. Till följd av objektiva omständigheter knutna till de stigande priserna på energi och byggmaterial, och begränsningar i leveranskedjan på grund av Rysslands angrepp mot Ukraina, har Litauen för avsikt att lämna in modifieringar av planen och ett REPowerEU-kapitel för att påskynda utfasningen av fossila bränslen i ekonomin och minska beroendet av dem. Ett snabbt införande av det nya REPowerEU-kapitlet i återhämtnings- och resiliensplanen kommer att göra det möjligt att finansiera ytterligare reformer och investeringar till stöd för Lettlands strategiska mål på energiområdet och för den gröna omställningen. Ett systematiskt och effektivt deltagande av lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter är fortsatt viktigt för att genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen ska lyckas, liksom annan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik utanför planen, och för att säkerställa att fler känner ett egenansvar för den övergripande politiska agendan.

(30) Kommissionen godkände alla sammanhållningspolitiska programplaneringsdokument från Lettland 2022. Det är viktigt att gå vidare med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, om den gröna och den digitala omställningen ska lyckas, den ekonomiska och sociala resiliensen öka och en balanserad territoriell utveckling uppnås i Lettland.

(31) Förutom de ekonomiska och sociala utmaningar som tas upp i återhämtnings- och resiliensplanen står Lettland inför ett antal ytterligare utmaningar med koppling till tillgången till finansiering, energi och den gröna omställningen.

(32) Den privata sektorns kreditflöde uppgick till 1 % av BNP 2021, vilket var betydligt lägre än ekonomins tillväxttakt. Det leder till att den privata sektorns skuld, som är bland de lägsta i EU, minskar ytterligare. Denna svaga kredittillväxt återspeglar i viss mån den svaga efterfrågan men påverkas också av ett antal utmaningar på utbudssidan. För små och medelstora företag har det varit särskilt svårt att få kredit, framför allt för att de har en högre kreditrisk, men även på grund av höga kreditkostnader och betungande pappersarbete. Dessutom var det särskilt svårt att få kredit utanför regionen Riga på grund av dålig likviditet för de tillgångar som erbjuds som säkerhet. Det här är ett stort hinder för både bolån och lån till företag. De politiska insatserna har främst varit inriktade på att stödja lån genom att kombinera dem med offentliga bidrag. Detta medför emellertid stora kostnader i statsbudgeten och är därför inte ett hållbart sätt att stimulera utlåning på. För att kreditbegränsningarna ska kunna luckras upp krävs en allmän förbättring av transparensen och förtroendet inom näringslivet, inbegripet en minskning av den svarta ekonomins storlek. Att förbättra insolvensförfarandet för att uppnå en hög nivå av företagsomstrukturering och möjligtvis en ökad skuldindrivningsgrad skulle dessutom minska bankernas upplevda risk och främja utlåningen. Riktade låne- och garantisystem skulle kunna bidra till att minska bankernas likviditetsrisker vid mottagande av säkerheter på relativt illikvida marknader. Offentliga lånesystem för strategiskt viktiga investeringsområden, som för den gröna omställningen och regional utveckling, skulle kunna göra konkurrensen på bankmarknaden mer effektiv eller åtgärda en brist på marknaden där bankfinansiering är antingen för dyrt eller inte tillgängligt. Dessutom är offentliga garanti- och lånesystem mycket mer kostnadseffektiva än bidragssystem om man vill stödja privat upplåning. Förutom hindren för bankfinansiering är den lettiska marknaden för alternativa finansieringskällor underutvecklad och har potential att förbättra företags tillgång till finansiering.

(33) Lettland har gjort sig oberoende av rysk gas efter parlamentets beslut i juli 2022 om att sluta köpa rysk naturgas från och med den 1 januari 2023. De inhemska gasleverantörerna har lyckats hitta alternativa källor till naturgas tack vare import av flytande naturgas från den litauiska terminalen för flytande naturgas i Klaipėda och den nya finska terminalen för flytande naturgas i Ingå. Den nuvarande situationen har visat att det är nödvändigt att påskynda den långsamma utbyggnaden av anläggningar för elproduktion från förnybara källor. Lettland har en av de högsta andelarna förnybar energi i EU, men denna andel stagnerade dock mellan 2020 och 2021. Lettland skulle gynnas av att påskynda sitt arbete med att bygga ut vindkraft och solenergi, vilket är den mest genomförbara och långsiktiga lösningen för att öka andelen förnybar energi. Lettlands återhämtnings- och resiliensplan omfattar redan åtgärder för att undanröja rättsliga hinder för utbyggnaden av landbaserad vindkraft, men ytterligare ansträngningar skulle kunna göras för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi för elproduktion, uppvärmning och kylning. Detta skulle inbegripa modernisering av

elnätet, främjande av decentraliserad produktion av förnybar el, flexibilitet i kraftsystemet (efterfrågeflexibilitet och lagring), ytterligare förbättring av tillståndsförfarandena och inrättande av en rättslig ram och incitament för att främja energigemenskaper. Om Lettlands synkronisering med EU:s elnät färdigställdes skulle överföringskapaciteten öka, så att en växande andel havsbaserad och landbaserad förnybar energi skulle kunna integreras i nätet. Elnätet i Lettland är, på samma sätt som i övriga Baltikum, fortsatt sårbart eftersom det är synkroniserat med Brell-nätet (Belarus, Ryssland, Estland, Litauen och Lettland). Den regionala synkroniseringen av elnätet med resten av EU går framåt men har inte slutförts ännu. För detta ändamål krävs samarbete med Estland och Litauen. Lettlands förbrukning av naturgas har minskat med 30 % under perioden från augusti 2022 till mars 2023 jämfört med den genomsnittliga gasförbrukningen under samma period under de föregående fem åren, vilket överstiger minskningsmålet på 15 %. Lettland skulle kunna fortsätta sina ansträngningar för att tillfälligt minska efterfrågan på gas fram till den 31 mars 2024[26].

(34) Lettland bör påskynda sina ansträngningar för att öka energieffektiviteten för att fasa ut fossila bränslen i sitt byggnadsbestånd liksom inom transporter och industri och införa nya finansierings- och stödåtgärder för att uppnå renoveringsmålen i sin långsiktiga renoveringsstrategi.

(35) Brist på arbetskraft och kompetens i sektorer och yrken som är centrala för den gröna omställningen, däribland tillverkning, utbyggnad och underhåll av nettonollteknik, skapar flaskhalsar i omställningen till en nettonollekonomi. Utbildningssystem av hög kvalitet som tillgodoser föränderliga arbetsmarknadsbehov, och riktade kompetenshöjnings- och omskolningsåtgärder är viktiga för att minska kompetensbrister och främja inkludering och omfördelning på arbetsmarknaden. För att frigöra outnyttjad arbetskraft måste dessa åtgärder vara tillgängliga, framför allt för enskilda personer och i de sektorer och regioner som påverkas mest av den gröna omställningen. Under 2022 rapporterades brist på arbetskraft i 25 av 436 yrken som krävde särskilda färdigheter eller kunskaper för den gröna omställningen, däribland elektriker och maskiningenjörer. Bristen på arbetskraft rapporterades vara en produktionshämmande faktor för industrin och byggsektorn.

(36) Mot bakgrund av kommissionens bedömning har rådet granskat stabilitetsprogrammet för 2022, och dess yttrande[27] återspeglas i rekommendation (1) nedan.

(37) Mot bakgrund av de nära kopplingarna mellan ekonomierna i medlemsstaterna i euroområdet och deras kollektiva bidrag till den ekonomiska och monetära unionens funktion rekommenderade rådet att euroområdets medlemsstater vidtar åtgärder, bland annat genom sina återhämtnings- och resiliensplaner, för att i) bevara en hållbar skuldsättning och undvika att öka aggregerad efterfrågan 2023, bättre rikta de finanspolitiska åtgärder som vidtas för att mildra effekterna av höga energipriser och överväga lämpliga sätt att avveckla stödet i takt med att energipristrycket minskar, ii) upprätthålla en hög nivå på offentliga investeringar och främja privata investeringar för att stödja den gröna och den digitala omställningen, iii) stödja en löneutveckling som mildrar den minskade köpkraften och samtidigt begränsar andrahandseffekterna på inflationen, och ytterligare förbättra den aktiva arbetsmarknadspolitiken och motverka kompetensbristen, iv) förbättra företagsklimatet och säkerställa att energistödet till företag blir kostnadseffektivt, tillfälligt, riktat till bärkraftiga företag

[26] Rådets förordning (EU) 2022/1369 och rådets förordning (EU) 2023/706.

[27] Enligt artiklarna 5.2 och 9.2 i rådets förordning (EG) nr 1466/97.

och att det upprätthåller incitament för den gröna omställningen, och v) bevara den makroekonomiska stabiliteten och övervaka risker samtidigt som arbetet med att fullborda bankunionen fortsätter. För Lettland bidrar rekommendationerna (1), (2), (3) och (4) till genomförandet av den första, andra, tredje och fjärde rekommendationen för euroområdet.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Lettland att 2023 och 2024 vidta följande åtgärder:

1. Avveckla de energistödsåtgärder som var i kraft i slutet av 2023 och använda de därav följande besparingarna för att minska det offentliga underskottet. Om förnyade energiprishöjningar skulle kräva stödåtgärder, säkerställa att dessa är inriktade på att skydda utsatta hushåll och företag, har en finanspolitiskt rimlig kostnad och bevarar incitamenten för energibesparingar.

   Säkerställa en försiktig finanspolitik, särskilt genom att begränsa den nominella ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter 2024 till högst 3,0 %.

   Bevara nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett ändamålsenligt utnyttjande av bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel, särskilt för att främja den gröna och den digitala omställningen.

   För perioden efter 2024, fortsätta att eftersträva en medelfristig finanspolitisk strategi med gradvis och hållbar konsolidering, i kombination med investeringar och reformer som leder till högre hållbar tillväxt, för att uppnå en försiktig offentligfinansiell ställning på medellång sikt.

   Bredda skatteuppbörden, även när det gäller egendom och kapital, och stärka hälso- och sjukvårdens och det sociala skyddets tillräcklighet.

2. Fortsätta att stadigt genomföra sin återhämtnings- och resiliensplan och skyndsamt slutföra REPowerEU- kapitlet i syfte att snabbt börja genomföra det. Gå vidare med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen, i nära komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen.

3. Förbättra små och medelstora företags tillgång till finansiering genom offentliga låne- och garantisystem som syftar till att underlätta strategiskt viktiga investeringar, särskilt på områdena grön omställning och regional utveckling.

4. Minska det totala beroendet av fossila bränslen genom att påskynda utbyggnaden av förnybara energikällor, särskilt landbaserad och havsbaserad vindkraft samt solenergi, och stärka energieffektivitetsåtgärderna, till exempel genom nya finansierings- och stödåtgärder för att uppnå målen i den långsiktiga renoveringsstrategin. Säkerställa en tillräcklig sammanlänkningskapacitet för att öka försörjningstryggheten och fortsätta synkroniseringen med EU:s elnät. Öka de politiska insatserna i syfte att tillhandahålla och förvärva de färdigheter som krävs för den gröna omställningen.

Utfärdad i Bryssel den

På rådets vägnar
Ordförande